

Plenum

Måndag 30.11.2020 kl. 14.01—18.34

7. Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 5 och 8 § i lagen om klientavgifter inom småbarnspedagogiken

Regeringens proposition RP 198/2020 rd

Utskottets betänkande KuUB 12/2020 rd

Första behandlingen

Talman Anu Vehviläinen: Ärende 7 på dagordningen presenteras för första behandling. Till grund för behandlingen ligger kulturutskottets betänkande KuUB 12/2020 rd. Nu ska riksdagen besluta om innehållet i lagförslaget.

Utskottets ordförande Risikko.

Debatt

17.13 **Paula Risikko kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sivistysvaliokunta kannattaa hallituksen esitystä alentaa varhaiskasvatuksen asiakasmaksuja. Muutoksen tarkoituksena on lisätä työn vastaanottamisen kannustimia, tukea erityisesti pieni- ja keskituloisia perheitä sekä nostaa varhaiskasvatuksen osallistumisastetta.

Maksujen alentaminen toteutetaan nostamalla asiakasmaksun määrittämisessä käytettäviä tuloarvoja 31 prosenttia. Lisäksi esityksessä ehdotetaan, että sisaruksia koskevia maksuja alennetaan siten, että perheen toisesta lapsesta perittävä maksu on nykyisen 50 prosentin sijaan 40 prosenttia nuorimman lapsen laskennallisesta kokoaikaisen varhaiskasvatuksen maksusta.

Valiokunta katsoo, että esitys on erinomainen ja tarpeellinen jatkumo varhaiskasvatuksen kehittämistyölle, jota on toteutettu eri toimenpitein yli vaalikausien. Varhaiskasvatuksen osallistumisastetta ja koulutuksen tasa-arvoa on edistetty pitkäjänteisesti esimerkiksi vuonna 2018 aloitetulla viisivuotiaiden lasten maksuttomalla varhaiskasvatuskokeilulla sekä samana vuonna voimaan tulleella varhaiskasvatuksen maksujen alentamisella. Vuonna 2020 opetus- ja kulttuuriministeriössä on käynnistetty Oikeus oppia -hanke sekä valmistavana oleva kaksivuotisen esiopetuksen kokeilu ovat tärkeitä ja johdonmukaisia toimenpiteitä varhaiskasvatuksen kehittämiseksi.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella sivistysvaliokunta pitää hallituksen esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana.

Valiokunnan mielestä esityksen tavoite parantaa työelämään osallistumisen houkuttelevuutta varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen kannustinloukkuvaikutuksia vähentämällä on erittäin tärkeä. Uudistus kohdistuu erityisesti pieni- ja keskituloisiin sekä monilapsisiin perheisiin, ja sen arvioidaan parantavan ennen kaikkea naisten asemaa työmarkkinoilla.

Punkt i protokollet PR 154/2020 rd

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että varhaiskasvatusta on tärkeä tarkastella lapsen oikeuksien näkökulmasta. Laadukkaalla varhaiskasvatuksella edistetään lasten oppimisvalmiuksia ja yhdenvertaisuutta sekä ehkäistään syrjäytymistä. Varhaiskasvatus on tärkeä kasvatuksen tuki lapsiperheille. Asiakasmaksuista päätettäessä tulee ottaa huomioon, että maksut eivät muodosta estettä varhaiskasvatukseen osallistumiselle.

Kansainvälisesti varhaiskasvatukseen osallistuminen on vähäisempää Suomessa kuin monessa muussa maassa, ja erityisesti pienituloisten perheiden tai vähän koulutettujen äitien lapset osallistuvat suhteellisesti vähiten varhaiskasvatukseen. Valiokunta pitää hyvänä kaikkia toimia, joilla kannustetaan perheitä käyttämään varhaiskasvatuspalveluja.

Valiokunta korostaa, että panostukset laadukkaaseen varhaiskasvatukseen tuovat pitämällä aikavälillä säästöjä, kun lastensuojelun ja muiden korjaavien palvelujen tarve vähenee. Varhaiskasvatukseen osallistumista on hyvä edistää kaikin mahdollisin keinoin, joista yksi on maksupolitiikka. Jatkossa on hyvä selvittää mahdollisuuksia siirtyä kohti maksutonta varhaiskasvatusta.

Varhaiskasvatukseen osallistumiseen vaikuttaa osaltaan sen laatu, jota lisää merkittävästi ammattitaitoinen henkilökunta. Valiokunta kiinnittää huomiota tarpeeseen huolehtia jatkuvasti ja ennakoiden varhaiskasvatuksen osaavan henkilöstön riittävydestä ja pitää hyvänä, että ongelmaa on yritetty ratkaista eri toimenpitein. — Tässä kerrotaan juuri näistä yliopistojen tulossopimuksista ja siitä, miten tärkeää on saada varhaiskasvatuksen henkilöstöä.

Monipuolisten varhaiskasvatuspalvelujen yhdenvertainen saatavuus on meillä myöskin täällä yhtenä kohdeasiana, jota haluamme avata.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että esityksellä todennäköisesti on vaikutusta yksityisen varhaiskasvatuksen palvelutoiminnan kokonaisuuteen. Saadun asiantuntijalausunnon mukaan kunnissa pyritään siihen, että yksityinen toiminta on kaikille perheille yhdenvertainen vaihtoehto. Tämän turvaamiseksi esimerkiksi perheen tulot usein vaikuttavat kunnan perheelle myöntämään varhaiskasvatuksen palvelusetelin arvoon.

Palvelusetelin arvoa ei määritellä laissa, vaan sen päättää kunta. Kun kunta määrittelee palvelusetelin arvoa, määrittelyssä käytetään yleensä asiakasmaksulain mukaisia tulorajoja. Esitetyssä muutoksessa ei ole huomioitu muutoksen vaikutuksia yksityiseen palvelutuotantoon ja kunnille muutoksesta aiheutuviin kustannuksiin. Näiltä osin kuntien ja yksityisten palveluntuottajien tehtäväksi jää ratkaista se, miten yksityinen varhaiskasvatus voi pysyä tasapuolisena vaihtoehtona kaikille perheille.

Tämähän tosiaan koskee ainoastaan julkisen sektorin palvelumaksuja, ja sehän tässä juuri meillä sai aikaan keskustelua, että miten varmistetaan, että monimuotoiset palveluvaihtoehdot ja varhaiskasvatusvaihtoehdot ovat käytettävissä. Joskushan se yksityinen palvelutuotanto, yksityinen varhaiskasvatus on lähempänä kuin se julkinen, ja siitä syystä vanhemmat haluavat sitä käyttää, ja siinä kunnat ovat sitten menneet monesti vastaan. Mutta valitettavasti tämä laki ei ota nyt siihen kantaa, koska laillahan ei tietenkään yksityisen palvelumaksuihin voi millään lailla puuttua.

Valiokunta painottaa, että varhaiskasvatuspalvelujen järjestämisen moninaisuus ja perheiden aito valinnanmahdollisuus tulee mahdollistaa jatkossakin. Varhaiskasvatuksen palvelutuotannon valtakunnan tason ohjauksessa tulee huolehtia perheiden yhdenvertaisista mahdollisuuksista muun muassa siten, että perheen tulotaso ei muodostu valintoihin vaikuttavaksi tekijäksi.

Punkt i protokollet PR 154/2020 rd

Toinen sellainen, voi sanoa, kriittinen piste, mistä me keskustelimme valiokunnassa paljon, oli asiakasmaksujen kompensointi kunnille yhteisöverojen tuotosta.

Esityksen mukaan maksutuottomenetykset korvataan kunnille kohdistamalla aiempaa suurempi osuus, plus kaksi prosenttiyksikköä, yhteisöveron tuotosta kunnille. Valiokunta pitää sinänsä hyvänä sitä, että ehdotetusta muutoksesta aiheutuvat menetykset luvataan korvata kunnille täysimääräisesti. Tämä on voimassa olevan lainsäädännön ja hallitusohjelman mukaista sekä tukee rahoitusperiaatteen toteutumista kuntien ja valtion välillä.

Valiokunta huomauttaa, että muutosesityksestä aiheutuvat vaikutukset ja valittu kompensaatiotapa eivät kohdistu kuntiin parhaalla mahdollisella tavalla. Asiantuntijakuulemisen mukaan esitetyssä kompensaatiossa kunnat kokonaisuutena saavat huomattavan yli-kompensaation koko maan tasolla, minkä tarkoituksena on tukea laadukkaana varhaiskasvatuksen järjestämismahdollisuuksia myös niissä kunnissa, joiden osuus yhteisöverotuotosta on keskimääräistä pienempi suhteessa niiden varhaiskasvatuskustannuksiin. Mutta koska kunnan saama kompensatio kuitenkin riippuu muun muassa muuttuvista yhteisöverotuotoista, kompensaaion tarkasta suuruudesta ei ole etukäteen varmuutta. Kuntien yhteisöveron jako-osuutta määräävät tekijät eivät ole suoraan yhteydessä kuntien väestörakenteeseen tai varhaiskasvatusmaksutuottoihin.

Valiokunta pitää välttämättömänä, että hallitus seuraa esitetystä kompensaatiotavasta aiheutuvia vaikutuksia kuntatalouteen sekä valtakunnan tasolla että yksittäisten kuntien kannalta.

Valiokunnan päätösehdotus on, että eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen 198/2020 sisältyvän lakiehdotuksen.

Tähän mietintöön sisältyy kaksi lausumavastalauseetta. — Kiitos.

17.21 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Lämmin kiitos puheenjohtaja Risikolle selkeästä esittelystä.

Oikeus oppia -hanke nostaa meille eteen joustavan koulupolun, ja varhaiskasvatuksessa kokeilemme hanketta, josta äsken puhuimme. Haluamme auttaa monenlaisia perheitä, ehkäistä syrjäytymistä ja huolehtia siitä, että maksuista ei tule estettä lasten osallistumiselle. Tarvitsemme sekä yksityisesti että julkisesti järjestettyä varhaiskasvatusta.

Tänään täällä on puhuttu paljon siitä, miten varhaiskasvatus edistää lapsen myönteistä kehitystä ja oppimista. Se on hyvin kustannustehokas lapsiperheiden palvelu. Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin periaatteessa 11 todetaan, että kaikilla lapsilla on oikeus kohtuuhintaiseen varhaiskasvatukseen ja laadukkaaseen hoitoon. Monissa maissa maksupolitiikalla pyritäänkin edistämään lasten osallistumista varhaiskasvatukseen. Enemmistö Euroopan maista esimerkiksi tarjoaa lapsille vähintään yhden vuoden maksuttoman varhaiskasvatuksen ennen oppivelvollisuuden alkua. Noin puolessa Euroopan maista varhaiskasvatus on maksutonta kolme vuotta täyttäneille lapsille aina oppivelvollisuuden alkuun saakka. Varhaiskasvatus nähdään myös Suomessa yhä enenevässä määrin lapsen oikeutena, johon kaikilla lapsilla tulisi olla yhdenvertaiset mahdollisuudet. Maksut eivät saisi muodostua minkäänlaiseksi kynnykseksi osallistua. Maksujen alenemisen arvioidaan lisäävän varhaiskasvatukseen osallistumista 4 700 lapsella vuoteen 2024 mennessä.

Arvoisa puhemies! Tilastokeskuksen tietojen mukaan vuoden 2019 lopussa Suomessa oli 558 000 lapsiperhettä. Lapsiperheisiin kuului näin 38 prosenttia väestöstämme. Viime vuonna varhaiskasvatukseen osallistui kaikkiaan 253 727 lasta. Lukumäärä vastaa noin 77:ää prosenttia väestön 1—6-vuotiaista lapsista. Pienituloisissa, ensimmäisessä ja toises-

Punkt i protokollet PR 154/2020 rd

sa tulokymmenyksessä, varhaiskasvatusikäisistä lapsista on kunnan kustantamassa varhaiskasvatuksessa vähiten, alle 50 prosenttia. Tulorajojen korotuksen johdosta suurimmat maksualennukset kohdistuvat pieni- ja keskituloisiin perheisiin. Muutos lisää näin lasten välistä tasa-arvoa ja lisää pienituloisten perheiden mahdollisuuksia käyttää näitä varhaiskasvatuksen palveluita ja helpottaa myös muilta osin perheiden taloudellista tilannetta. Varhaiskasvatukseen osallistuminen on vähäisempää Suomessa kuin monessa muussa maassa, kuten täällä on tänään jo kerrottu. Erityisesti pienituloisten perheiden ja vähän koulutettujen äitien lapset osallistuvat suhteellisesti vähiten varhaiskasvatukseen.

Arvoisa puhemies! Sipilän hallitus alensi varhaiskasvatusmaksuja 84 miljoonalla eurola. Nykyinen hallitus alentaa maksuja edelleen 70 miljoonalla eurolla, eli tämä tekee yhteensä 150 miljoonaa euroa, mikä on erittäin merkittävä taloudellinen satsaus lapsiperheisiin, perheisiin, jotka tänä aikana ovat muutenkin lujilla.

Tällä kaikella on vaikutusta myös osaltaan työllisyyteen. Asiakasmaksujen ei tulisi muodostaa kynnystä työhön siirtymiselle ja osa-aikaisen työn tekemiselle silloin, kun siihen on perheen puolesta mahdollisuus. Maksujärjestelmässä käytettyjen tulorajojen ja maksuprosenttien tarkistamisella pyrimme kannustamaan perheitä työllistymään tilanteensa mukaisesti. Kun varhaiskasvatusmaksuun vaikuttavia tulorajoja nostetaan 31 prosenttia, kaikenkokoisia uusia pienituloisia perheitä tulee täysin maksuttoman varhaiskasvatuksen piiriin ja keskituloisilla perheillä maksut pienenevät. Suurituloisilla perheillä ensimmäisen lapsen maksut säilyvät ennallaan. Arviolta 20 000 uutta perhettä pääsee maksuttoman varhaiskasvatuksen piiriin.

Arvoisa puhemies! Tämä esitys tukee omalta osaltaan perheiden hyvinvointia ja lapsiystävällisen Suomen rakentamista.

17.27 Noora Koponen vihr: Arvoisa puhemies! Varhaiskasvatusmaksujen alentaminen jatkaa lapsien, perheiden ja varhaiskasvatuksen tukemisen myönteistä ja toivottua kehitystä. Tämä hallituksen esitys on odotettu, ja se on huomattava helpotus vähävaraisille ja monilapsisille perheille. Koska maksujen alennus kohdentuu pieni- ja keskituloisiin perheisiin, se vaikuttaa juuri siellä, missä sen merkitys on suurin.

Joka seitsemäs lapsi elää köyhyudessa. Tiedämme myös, että Suomessa pienituloisten perheiden lapset sekä vähän koulutettujen äitien lapset osallistuvat suhteellisesti vähiten varhaiskasvatukseen. Lapsiperheköyhyys sekä ylisukupolvinen huono-osaisuus ovat aitoja ongelmia tässä maassa. Tehokkain keino vähentää näitä ongelmia on koulutus. Varhaiskasvatus luo koko koulupolulle pohjan ja edellytykset koulutuksen ja oppimisen tasa-arvolle. Varhaiskasvatuksen panostukset eivät mene ikinä hukkaan, siksi suuntana on oltava maksuton ja laadukas varhaiskasvatus.

Suomessa vain noin 77 prosenttia 1–6-vuotiaista lapsista osallistuu varhaiskasvatukseen. Luku on maailmanlaajuisesti monilta osin alhainen. Kokeilujen myötä on huomattu, että maksuttomuus tai maksujen alentaminen lisää varhaiskasvatukseen osallistumista, mutta se ei yksin riitä. Samalla on pidettävä huolta varhaiskasvatuksen laadusta. Varhaiskasvatusmaksujen alentaminen helpottaa myös työn hakemista ja työn vastaanottamista. Alentamalla maksuja mahdollistamme paremmin pienten lasten vanhempien työnteon ja opiskelun ja tuemme näin osaltamme myös kestävämpää taloutta sekä ihmisten työllisyyttä ja hyvinvointia — mutta ennen kaikkea lasten ja perheiden yhdenvertaisuutta ja hyvinvointia.

Punkt i protokollet PR 154/2020 rd

17.29 Ari Koponen ps: Arvoisa rouva puhemies! Kunnille tämä esitys voi olla raskas etenkin, mikäli suunniteltu kompensatio lasketaan yhteisöverotuotoista. Suunniteltu malli aiheuttaisi sen, että jotkut kunnat saisivat liikaa ja jotkut liian vähän korvausta, sillä Kuntaliiton mukaan kuntien yhteisöveron jako-osuus — sen määräävät tekijät — ei ole yhteydessä kuntien väestörakenteeseen tai varhaiskasvatuserätyttöihin. Lisäksi esitetty kompensatiomalli sopii huonosti suunnitellun sote-uudistuksen kanssa, jossa kuntien yhteisöveron jako-osuudesta menee noin kolmannes perustettaville hyvinvointialueille.

Perussuomalaisen ja kokoomuksen vastalauseessa on huomioitu yksityisen palvelutuottajan asema, sillä esitetyssä muutoksessa ei ole huomioitu muutoksen vaikutuksia yksityiseen palvelutuotantoon ja kunnille muutoksesta aiheutuviin kustannuksiin.

Arvoisa rouva puhemies! Näiltä osin kuntien tehtäväksi jää ratkaista se, miten yksityinen varhaiskasvatus voi pysyä tasapuolisena vaihtoehtona kaikille perheille. Suomessa on kuntia, joissa yksityisen varhaiskasvatuksen osuus palveluntarjonnasta on suuri. Ehdotamme, että varhaiskasvatuserätyttöjen alenemaa ei kompensoida kunnille nostamalla yhteisöveron jako-osuutta, vaan erillislaki kompensoinnista säädetään niin, että kompensatio maksetaan valtionosuuksien täsmällisiin menetyksiin nähden. Tämä ei tuntunut hallitukselle sopivan, mitä pidän hieman kyllä ihmeellisenä. Lisäksi vastalauseessa ehdotamme, että valtioneuvosto varmistaa perheiden yhdenvertaiset mahdollisuudet valita varhaiskasvatuksen palveluntarjoaja tulotasosta riippumatta.

17.31 Riikka Purra ps: Arvoisa rouva puhemies! Päivähoito on Suomessa vahvasti valtion subventoimaa, kuten kaikki tietävät, ja näin tietenkin pitää ollakin. Päivähoitomaksuja on viime vuosina useampaan kertaan alennettu. Monista puolueista, kuten tänäänkin täällä, on esitetty, että päivähoidon tulisi olla kokonaan maksutonta. Kaikkein pienituloisimmat eivät ole vähään aikaan maksaneet päivähoitomaksuja lainkaan. Muidenkin pienituloisempien ryhmien maksuja on alennettu, kuten nyt tällä esityksellä tehdään lisää. Päivähoito on siis näille ryhmille käytännössä maksutonta tai hyvin edullista. Toisaalta edelleenkin korkeimpaan maksuluokkaan pääsee verraten helposti: kaksi työssä käyvää keskiarvoa selvästi alemmillakin tuloilla tai yksi korkeatuloisin. Päivähoitomaksut joustavat vahvasti siis vain toiseen suuntaan.

Päivähoitomaksut saattavat aiheuttaa kannustinloukkuja etenkin monilapsisissa, keskituloisissa perheissä. Hallituksen esitys sanoo puuttuvansa nimenomaan näihin, ja tämä on tietenkin kannatettavaa. Mikäli äidin — kyllä, yleensä äidin — ei kannata ottaa vastaan työtä, koska käteen jäävä tulo korkeiden päivähoitomaksujen ja tippuneiden avustusten myötä laskee liian alas, säilyy kannustin pysyä kotona. Tähän hallitus haluaa puuttua. Toisaalta pienituloisilla, esimerkiksi työttömällä, säilyy kannustin viedä lapsi aina päiväkotiin, koska se ei maksa mitään. Sama ongelmallinen kannustin tulisi voimaan kaikilla ryhmillä, mikäli päivähoidosta tehtäisiin maksutonta. Tämä ei hallituksen eikä monien muidenkaan mielestä kuitenkaan ole ongelma lainkaan, sillä jotkut näkevät, että lapset ylipäänsä ovat liikaa kotona ja liian vähän varhaiskasvatuksessa. Tämä jättää huomiotta sen, että liian varhainen päivähoidon aloitus voi esimerkiksi kasvattaa riskiä aggressiiviseen käytökseen.

Lisäksi päiväkoteihin liittyy monia muita seikkoja kuin hinta, jotka vaikuttavat vanhempien päätökseen etenkin täällä pääkaupunkiseudulla. Vaikka varhaiskasvatuksen työntekijöillä on pitkä pedagoginen koulutus, sitä ei nykyään voida täysin hyödyntää. Ongelmana ovat liian isot lapsiryhmät, työntekijöiden uupumus, jatkuvasti vaihtuva henkilöstö, epäpä-

Punkt i protokollet PR 154/2020 rd

tevien sijaisten suuri määrä, monien lasten ja perheiden vakavat ongelmat ja yhteisen kielien puuttuminen. Paljon puhutaan laadun kehittamisestä, kuten tänäänkin täällä, mutta mitä se sitten lopulta on näiden ongelmien keskellä? Uusia ohjelmia ja hienoja termejä, vaatimuksia ja kvalifikaatioita.

Mikäli lääkäriin pääsisi aina ilmaiseksi, syntyisi turhia lääkärikäyntejä, tämä myönnetään. Päivähoidon kohdalla ongelma on kuitenkin paljon laajempi olettaen, että ihminen pitää lapsen kannalta tärkeänä sitä, miten ja missä tämä hoidetaan. Tässä nousevat esille erilaiset arvot. On ihmisiä, joiden mukaan lapset kuuluu hoitaa päiväkodissa jopa heti vanhempainvapaan jälkeen eli alle yksivuotiaasta alkaen — siellä heistä tulee reippaita, itenäisiä, luovimaan oppivia selviytyjiä, jotka eivät liiaksi roiku äidin helmoissa tai herkistelee turhia. Nämä lapset päiväkotia opettaa kuivaksi, puhumaan, syömään, nukkumaan ja joskus käyttäytymäänkin. Päiväkodin työntekijä saattaa todistaa ensiaskelet — hyvin pieni osa suomalaislapsista menee alle yksivuotiaana päiväkotiin. Toisaalta on ihmisiä, jotka näkevät pienen lapsen kotihoidon ensiarvoisen tärkeänä. Monelle äidille, miksei isällekin, ajatus vauvan viemisestä muualle hoitoon on vastentahtoinen ja täysin luonnoton. Jo puoli-toistavuotias saattaa olla paljon valmiimpi siihen, kaksivuotias jo hyvin usein, ja yli kaksivuotiaista suomalaislapsista jo valtaosa onkin varhaiskasvatuksessa, kolmivuotiaistakin seitsemisenkymmentä prosenttia. Kaikkein pisimmät hoitovapaat on vähiten koulutetuilla pienituloisilla naisilla. On tietenkin olemassa ryhmiä, esimerkiksi maahanmuuttajien ja heikosti pärjäävien perheiden lapsia, joille varhaiskasvatus voi kaikissa tapauksissa olla hyödyllisempää kuin kotihoito. Tämä pitäisi kuitenkin ymmärtää erityistapauksena, ”päivähoito sosiaalisin perustein”, eikä tähän tule kaikkia kannustaa.

Normaali, hyvinvoiva lapsi, joka elää tasapainoisessa perheessä, ei kuulu päiväkotisäilytykseen muuten vain. Vanhemmuuden laatu on oleellista. Onnellisista lapsista, jotka ovat saaneet nauttia vakaasta, turvallisesta ja rakastavasta vanhemmuudesta, tulee kaikkein todennäköisimmin hyvin selviäviä aikuisia, jotka käyvät töissä, maksavat veroja ja hoitavat lapsiaan hyvin. Tämä hyvin konkreettinen ja kaikkialla selvästi näkyvä ketju on usein piilossa tiiviissä hyvinvointiyhteiskunnassa, jossa valtiolle on sälytetty yhä enemmän tehtäviä ja vastuuta. Siellä se kuitenkin aina on, eikä mikään verotuotettu malli kykene ylittämään tuon ketjun merkitystä.

17.36 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Hyvin usein puhumme varhaiskasvatuksen roolin vahvistamisesta pohtiessamme keinoja lisätä aikuisten työllisyyttä, kun vanhemmat voivat palata takaisin työelämään kotona vietettyjen vuosien tai vuoden tai kuukausien jälkeen. Työllisyysasteen nostaminen nykyisellä suomalaisella väestörakenteella ja tässä ajassa ei ole mikään vähäpätöinen asia, mutta laadukas varhaiskasvatus on myös paljon muuta kuin keino vanhemmille palata takaisin työmarkkinoille. Varhaiskasvatus on ennen kaikkea lapsen oikeus. Jokaisen lapsen oikeus kokonaisvaltaiseen kasvuun ja kehitykseen on lapsiystävällisen ja tasa-arvoisen yhteiskunnan ytimessä.

Perheiden elämäntilanteet vaihtelevat, ja siksi en halua arvottaa perheiden valintoja edustaja Purran tavoin. On tärkeää, että lapsi saa rakastavaa kasvatusta ja vanhempien läsnäoloa kotona, mutta yhtä lailla on tärkeää, että varhaiskasvatuksessa voidaan tarjota laadukasta palvelua. Se, missä iässä lapsi varhaiskasvatukseen menee, jos puhutaan siitä vuoden tai kahden vuoden iästä, on perheen valinta.

Vain laadukas varhaiskasvatus vahvistaa lasten kielellisiä valmiuksia ja sosiaalisia taitoja. Tämän takia on tärkeää panostaa varhaiskasvatuksen laatuun, kehittää kolmiportaista

Punkt i protokollet PR 154/2020 rd

tukea ja pienentää ryhmäkokoja. Näihin toimenpiteisiin nykyinen hallitus on myös jo ryhtynyt, ja käsillä oleva lakiesitys vahvistaa tätä valittua linjaa.

Arvoisa puhemies! Hallitus esittää varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen alentamista. Maksujen alennus tapahtuisi nostamalla tulorajoja 31 prosenttia. Lisäksi sisaruksilta perittäviä maksuja ehdotetaan alennettavaksi siten, että toisesta lapsesta perittävä maksu olisi 40 prosenttia nuorimman lapsen laskennallisesta kokoaikaisen varhaiskasvatuksen maksusta.

Esitys parantaa erityisesti pieni- ja keskituloisten perheiden asemaa ja vahvistaa lapsimyönteisen yhteiskunnan rakentumista. On tärkeää muistaa, että Suomessakin joka seitsemäs lapsi elää köyhyydessä. Tämä on myös tasa-arvokysymys.

Vihreille pitkäaikaisena tavoitteena on ollut maksuton varhaiskasvatus, jota kohti tämä lakiesitys ottaa askeleen. Maksuton varhaiskasvatus olisi suomalaisten työmarkkinoiden etu mutta ennen kaikkea lasten oikeus kielen ja sosiaalisten taitojen oppimiseen.

Arvoisa puhemies! Hallitus ei ota esityksellään kantaa yksityisten päivähoidontarjoajien varhaiskasvatusmaksuihin. Yksityiset toimijat tuottavat monissa kaupungeissa, kuten meillä Espoossa, tärkeää varhaiskasvatuspalvelua ja täydentävät kunnan omaa tuotantoa. — Minä joudun siirtymään sinne, oliko se raja kolme minuuttia? [Puhemies: Kyllä! — Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Arvoisa puhemies! Yksityisen varhaiskasvatuksen tulee toimia samoin laatukriteerein, ja sen kustannusten ja maksujen ei tulisi olla julkista korkeampia, jotta perheillä olisi tasa-arvoinen mahdollisuus valita tarjolla olevista vaihtoehdoista. Olisi hyvä, että hallitus etsisi yhä keinoja, millä kaikki maksuleikkaukset saadaan kunnille kompensoitua. Yksityisen varhaiskasvatuksen määrä on kasvanut nopean kasvun kunnissa ja osittain juuri sen edellisessä puheenvuorossani avaamani matalan investointikaton tai investointiohjelmien vuoksi.

Tärkeä osa esitystä on siis se, että kuntatalouden ei tule kärsiä tästä lainmuutoksesta. Muutoksen johdosta kuntien maksutuottojen arvioidaan alenevan noin 70 miljoonaa euroa. Tämä kompensoidaan kunnille kohdistamalla aiempaa suurempi osa yhteisöveron tuotosta.

Esitys on kannatettava ja tarjoaa meille mahdollisuuden rakentaa suomalaisesta yhteiskunnasta askel kerrallaan lapsiystävällisempää.

17.41 Marko Asell sd: Arvoisa rouva puhemies! Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annettua lakia siten, että varhaiskasvatuksen asiakasmaksuja alennettaisiin nostamalla tulorajoja 31 prosenttia. Lisäksi sisaruksilta perittäviä maksuja ehdotetaan alennettavaksi siten, että toisesta lapsesta perittävä maksu olisi 40 prosenttia nuoremman lapsen laskennallisesta kokoaikaisen varhaiskasvatuksen maksusta.

SDP kannattaa hallituksen esitystä, joka on jälleen yksi osoitus siitä, että hallitus panostaa myös koulutuspolun alkupäähän, toisin kuin oppositio on väittänyt varsinkin oppivelvollisuuden laajentamiseen liittyvissä keskusteluissa aiemmin. Hallitus siis panostaa vahvasti myös varhaiskasvatukseen ja siellä kasvun ja oppimisen tukemiseen. Tähän liittyy myös aiempi päätös varhaiskasvatuksessa, ryhmäkokojen pienentäminen, kun täällä aiemmin esimerkiksi edustaja Purra kyseli näitä konkreettisia tekoja tähän laadun parantamiseen.

Punkt i protokollet PR 154/2020 rd

SDP:n pitkäaikaisena tavoitteena on ollut, että varhaiskasvatuksen osallistumisastetta tulee nostaa. Tähän päästään etenemällä asteittain kohti maksutonta varhaiskasvatusta ja laajentamalla esiopetus kaksivuotiseksi, koskemaan siis jo viisivuotiaita. Ennen kouluikää tapahtuva oppiminen on ensisijaisessa asemassa, kun halutaan panostaa tulevaisuuteen. Varhaiskasvatus myös ehkäisee syrjäytymistä, huono-osaisuuden kierteen periytymistä ja lasten välistä eriarvoistumista ja pienentää hyvinvoinnin ja terveyden eroja aikuisuudessa. Varhaiskasvatusmaksujen alentaminen lisää sekä varhaiskasvatukseen osallistumista että työllisyyttä. Tämä on tulevaisuusinvestointi, josta hyötyy koko Suomi.

Muutoksen johdosta kuntien maksutuottojen arvioidaan alenevan noin 70 miljoonaa euroa. Tämä kompensoidaan kunnille kohdistamalla aiempaa suurempi osa yhteisöveron tuotosta kunnille. Verontilityslain ja tuloverolain muuttamisesta annetaan erillinen hallituksen esitys.

Sivistysvaliokunta kannattaa myös hallituksen esitystä alentaa varhaiskasvatuksen asiakasmaksuja ja toteaa, että muutoksen tarkoituksena on lisätä työn vastaanottamisen kannustimia, tukea erityisesti pieni- ja keskituloisia perheitä sekä nostaa varhaiskasvatuksen osallistumisastetta. Siellä todetaan myös, että esitys on tarpeellinen jatkumo varhaiskasvatuksen kehittämistyölle. Monipuolisten varhaiskasvatuspalvelujen yhdenvertainen saatavuus on tärkeää.

Arvoisa puhemies! Maksutuottomenetysten korvaaminen keskustelutti valiokunnassa erityisesti. Hallituksen esityksessä maksutuottomenetykset esitetään korvattavaksi kunnille kohdistamalla aiempaa suurempi osuus eli plus 2 prosenttiyksikköä yhteisöveron tuotosta kunnille. Sitä pidetään hyvänä, että muutoksesta aiheutuvat menetykset luvataan korvata kunnille täysimääräisesti, ja näinhän Marinin hallitusohjelmassa lukee, että uudet tehtävät kompensoidaan täysimääräisesti. Siitä on pidettävä kiinni.

Huolta aiheutti kompensatiotapa, josta arvioitiin, ettei se kohdistu kuntiin välttämättä parhaalla mahdollisella tavalla. Asiantuntijakuulemisen mukaan esitetyssä kompensaatiossa kunnat kokonaisuutena saavat huomattavan ylikompensaation koko maan tasolla, minkä tarkoituksena on tukea laadukkaan varhaiskasvatuksen järjestämismahdollisuuksia myös niissä kunnissa, joiden osuus yhteisöverotuotosta on keskimääräistä pienempi suhteessa niiden varhaiskasvatuskustannuksiin. Koska kunnan saama kompensatio kuitenkin riippuu myös muuttuvista yhteisöverotuotoista, ei kompensatian tarkasta suuruudesta ole etukäteen varmuutta. Kuntien yhteisöveron jako-osuutta määräävät tekijät eivät ole suoraan yhteydessä kuntien väestörakenteeseen tai varhaiskasvatusmaksutuottoihin.

Siksi on siis tärkeää, että hallitus seuraa esitetystä kompensatiotavasta aiheutuvia vaikutuksia kuntatalouteen sekä valtakunnan tasolla että yksittäisten kuntien kannalta. Varsinkin nyt koronakriisin aikana monilla yrityksillä, joilla on aiemmin ollut ehkä suhteellisen ennakoitavat tulot, tilanteet ovat voineet muuttua paljonkin. Se tarkoittaa, että esimerkiksi aiemmin hyvin tuottaneet firmat jossain kunnassa voivatkin tehdä miinusmerkkistä tulosta, jolloin ei myöskään katu yhteisöveroja kunnalle. Ja jos yhteisöveroa ei kerry, sillä ei voida paikata tätä varhaiskasvatusmaksujen alennuksesta seuraavaa aukkoa.

17.45 Mikko Ollikainen r: Arvoisa rouva puhemies, ärade fru talman! En viktig del i regleringsprogrammet är ökandet av sysselsättningsgraden, och en viktig del i de åtgärder som är klientavgifterna för småbarnspedagogiken. Vi vet ju att en kvalitativ småbarnspedagogik är en väldigt bra satsning inför framtiden. Samtidigt vet vi också att vi har en hel del barnfattigdom i vårt land, och därför kan man också få ett starkt stöd om man satsar på små-

Punkt i protokollet PR 154/2020 rd

barnspedagogiken i kommunerna och höjer andelen barn som är med i småbarnspedagogiken.

Genom det här förslaget höjs inkomstgränserna med 31 procent för klientavgifterna för småbarnspedagogiken. Dessutom föreslås att avgifter som tas för syskon sänks så att avgiften som tas ut för andra barnet är 40 procent av den kalkylerade avgiften för småbarnspedagogik på heltid för det yngsta barnet. Tidigare har det varit 50 procent.

Arvoisa rouva puhemies! Varhaiskasvatukseen osallistuu tällä hetkellä suurin osa alle kouluikäisistä 1—6-vuotiaista lapsista. Tämän hallituksen esityksen mukaan vuonna 2019 edellä mainituista ikäluokista 77 prosenttia osallistui varhaiskasvatukseen. Kansainvälisesti varhaiskasvatukseen osallistuminen on vähäisempää Suomessa kuin monessa muussa maassa, ja erityisesti pienituloisten perheiden tai vähän koulutettujen äitien lapset osallistuvat suhteellisesti vähiten varhaiskasvatukseen. Myös jonkin verran lapsiköyhyydestä on puhuttu tässä salissa aikaisemmin. Ollaan puhuttu myös, että on tärkeää, että me huolehdimme tasa-arvosta.

Yksi olennainen juttu koko tässä lakiesityksessä asiakasmaksujen alentamisesta on, että kannustetaan työn vastaanottamiseen ja varhaiskasvatukseen osallistumiseen. Tässä haluan nostaa esille myös, että on todella tärkeää, että laatua ylläpidetään ja että osaajia on tarpeeksi myös meidän päiväkodeissamme.

Enligt propositionen beräknas sysselsättningen förbättras med cirka 2 900 personer fram till 2024 tack vare den här förändringen. Den uppskattas också öka barnen som deltar i småbarnspedagogiken med 4 700 barn. Det här är ett viktigt steg för att jobba vidare för ett familjevänligare Finland. Det här är ett steg på vägen. — Kiitos, tack.

17.48 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Todella, täällä on käyty hyvää keskustelua, ja se ilmentää sitä, minkälainen keskustelu meillä oli tuolla valiokunnassa — mielestäni hyvin yhdenvertainen — ja sillä tavalla käytiin vakavaa keskustelua myöskin näistä kriittisistä pisteistä. Mielestäni voi sanoa, että oli hyvin yksimielistä, mitkä ne kaksi kriittistä pistettä olivat, mutta tässähän nämä lausumat, mitkä täällä sitten myöhemmin esitellään myöhemmissä istunnoissa, kohdistuivat nimenomaan näihin kahteen kriittiseen pisteeseen.

Toinen oli nimenomaan se, mistä tämä kompensoidaan kunnille. Kyllähän tällä hetkelläkin on se perussääntö, että kuntien tulojen heikkeneminen hallituksen päätösten johdosta kompensoidaan heille, myöskin uudet tehtävät kompensoidaan 100-prosenttisesti. Tässähän se kompensatiomalli on nostaa sitä yhteisöveron jako-osuutta kunnille. Mutta tässä on se ongelma, kun me saimme sitten valtiovarainministeriöstä ihan laskelmat ja Kuntaliitto otti tähän kantaa myöskin, että he totesivat, että se eriarvoistaa kuntia: vaikka tässä on sitä ylikompensatiota laskettu, niin se ei tasaisesti jakaudu ja joku kunta kärsii enemmän — saattaaapi olla, että menee miinuksen puolelle — mutta sitten taas joku voittaa.

Sitten toinen kriittinen piste oli se, että niille, jotka käyttävät näitä yksityisiä palveluja, tulisi myöskin tämä asiakasmaksujen alennus. No, sehän on ihan selvää, että me emme voi lailla päättää yksityisen palveluntuottajan maksuista, mutta me haluamme kuitenkin muistuttaa siitä, että on kaupunkeja ja alueita, joissa yksityinen palveluntuottaja on pystynyt tuottamaan hinta—laatu-suhteeltaan sen verran korkeatasoista toimintaa, että kunnat ovat sitten halunneet järjestää sitä kuntalaisille ja ovat tarjonneet myöskin palveluseteliä tai

Punkt i protokollet PR 154/2020 rd

muuten maksusitoumuksia. Joissakin tilanteissa välimatkakin aiheuttaa sen, että on järkevämpi käyttää siinä yksityistä palveluntuottajaa. Siitä syystä kiinnitimme huomiota, että jatkossakin pitää varmistaa perheiden yhdenvertaiset mahdollisuudet valita varhaiskasvatuksen palveluntarjoaja tulotasosta riippumatta. On moninaisia perheitä, on monenlaisia tilanteita perheillä, ja siitä syystä onkin hyvä, että meillä on mahdollisuuksia erilaisen palveluntuottajien palveluihin, ja sitä me tietysti haluamme ylläpitää. Ja se oli kyllä ihan valiokunnan henkikin koko ajan, monipuolisuus tarjonnassa. — Kiitos.

Riksdagen avslutade den allmänna debatten och avbröt behandlingen av ärendet.